

Gea Norvegica Geopark

Lågendalen

Fra fjord til
fruktbart elveløp

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Gea Norvegica
UNESCO
Global Geopark

FRA LAVA OG IS TIL FRODIG DAL

Det faste fjellet og løsmassene er kort fortalt hovedtrekkene ved Lardals geologi. Dette har skapt Lågendalens landskap – med rike jordbruksressurser og naturkvaliteter. Området har både en vulkansk historie og istidshistorie å vise til.

Vulkanske bergarter

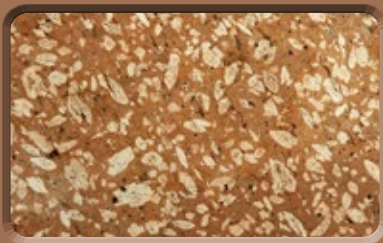
Under alle løsmassene ligger vulkansk fjellgrunn, dannet i en periode for 250-300 millioner år siden. Smeltet steinmasse rant ut av store vulkaner eller størknet lenger nede i jordskorpa. Noen steder har fjellet blitt gravd fram av elva, men for det meste er fjellgrunnen bare synlig i dalsidene og skogsområdene øst og vest for Lågendalen. Mye av den fjellgrunnen som er synlig, er

gamle lavastrømmer av *rombeporfyr*. Den smeltmassen som ikke kom opp til overflaten, størknet nede i dypet som *larvikitt*. Disse to bergartene har få forekomster i verden, utenom det som kalles Oslofeltet, som Lardal er en del av.

Istidene formet landskapet

I løpet av istidene, gjennom de siste 2,6 millioner årene har isbreer slipt seg ned i fjellgrunnen. Idag flyter elva i bunnen av

Foto forsider: Sven Dahlgren

Rombeperfyrr er en typisk bergart i Lardal. Den vi ser mest av i Lardal er Gjetrang-typen (over), som vi for eksempel kan finne i Kjærre Fossepark.

Den kanskje aller vakreste av alle rombeperfyrrer er Moen-typen (under). Denne har krystallisert med stjernestruktur og finnes bare ved Moen i Steinsholt.

Foto: Henrik Heyer

Det vakre gjelet i Trollfoss er meislet ut av rennende vann, under og etter is-tidene.

Foto: Mona Holte

Lågendalen er rester av en mektig fjord. Da isen trakk seg tilbake, flommet fjorden innover nedpresset land, helt opp til Skollenborg. Øverste vannstand var 170–180 m.o.h i Lardal, og kalles *marin grense*. Denne grensen sammenfaller godt med øvre nivå for jordbruksareal. Dette er dyrkings-

den store U-dalen, og vannets krefter former fortsatt dalbunnen. Grus, sand og leire har blitt avsatt fra smelteperiodene etter siste istid, og avsettes fortsatt. Prosessene foregår hele tiden.

jord av høy kvalitet, og Lågendalføret hører med til landets fremste jordbruksområder.

Dyrket mark kranser elveløpet og vitner om de grøderike løsmassene som istiden etterlot.

Foto: Åsmund Tynning

Is og smeltevann har bidratt til ulike landskapsformer, og fortsatt bidrar vannets krefter og den på-gående landhevingen til at landskapet sakte, men sikkert formes. I dag svinger Numedalslågen seg i både hurtige kast og over rolige strekk, men hvilke krefter som har virket og fortsatt former landskapet, kan være vanskelig å forestille seg.

Lågendalen er velkjent for sine fiskeressurser, og betegnes dessuten som en av landets mest artsrike fiskeelver. Særlig er laksen viktig, og elva ligger ofte blant de øverste på fangststatistikkene.

Ved Kjærra kan man blant mye annet oppleve ulike tradisjonsrike fangstmetoder etter laks.

Foto: Johannes Fredriksen

Kjærra Fossepark

Lågen og livet

Numedalslågen er et 36 mil langt elveløp som strekker seg fra Hardangervidda til Larvik. Elva går tvers gjennom Lardal og har formet bosetting og kultur gjennom flere hundre år. Til vannveien er knyttet en lang historie om tømmerfløting, kraftproduksjon, produktive jordbruksareal, fangst, og framvekst av vannkrevende industri som møller og sagbruk. Skogvirke er fortsatt en viktig inntektskilde.

De nedre deler av Lågendalen har en utstrakt dyrking av poteter, gulrot og løk, samt korn og oljevekster. Spesielt gulrot-dyrkingen har blitt svært viktig og er nå et av landets viktigste områder for denne veksten. Selv om husdyrholdet er kraftig redusert de siste ti-årene, er Lågendalen fortsatt en betydelig leverandør av kjøtt og melk. I tillegg må også nevnes en stor produksjon av egg og fjørfekjøtt. Dette bidrar til aktive kulturlandskap langs vassdraget.

© Gea Norvegica Geopark 2016

Fotos ved Geoparken om ikke annet er nevnt. Lay-out ved J.F.

Kontakt oss på: **post@geanor.no**
eller besøk oss på Porselensfabrikken,
Porselensveien 6A, 3920 Porsgrunn

Lik oss på facebook
www.facebook.com/Geanor

